

ARVOSTELUT

Pikkupoika ja paskalakki

Heikki-Pekka Miettinen: Miihkali
ZUM TEUFEL
Heikki-Pekka Miettinen: Pahkeinen
– Arkistojen aarteita 1982–2006
ZUM TEUFEL

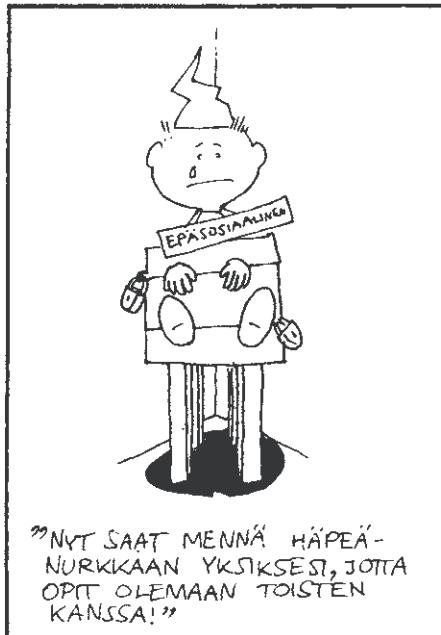
Pahkasika oli helvetin hieno lehti. Tamperelainen huumorijulkaisu oli aikakautensa kirpakka kommentoija ja kotimaisen sarjakuvakulttuurin tulenkantaja, joka tarjosi ennakkoluulottomasti sivutilaa sekä merkittäville 1980- ja 1990-lukujen kotimaisille sarjakuvataiteilijoille että uusille tulokkaille.

Eräs Pahkasian mielenkiintoisimmista taiteilijoista oli lehteen kahta pitkäikäistä sarjakuvaa piirtänyt ja käsikirjoittanut tamperelainen Heikki-Pekka Miettinen (s. 1951).

Toinen Miettisen sarjakuvista oli ”sosiaalistava opetussarjakuva” Miihkali, toinen suomalaista mielenmaisemaa lakonisesti tulkinnut Pahkeinen. Molemmat olivat teemoiltaan ajattomia, tunnelmaltaan lämpimiä ja yhteiskunnallisissa huomioissaan tarkkanäköisiä. Siksi turkulaista Zum Teufelia voi onnitella kulttuuriteosta, kun se on julkaissut kattavan kokoelman kummastakin Miettisen sarjakuvasta.

Miettisen sarjakuvista tunnetumpi lienee Miihkali. Lapsille suunnattuja opetussarjakuvia alkuun parodioinut, sittemmin laajemmin 1980-luvun yhteiskuntaa ja perhe-elämää pikkupojan silmin tarkastellut sarjakuva osuu naulan kantaan vielä tänäkin päivänä.

©H-P. Miettinen

Lasten sosiaalistaminen on aloitettava ajoissa.

Pääasiassa kahden sivun mittaisissa Miihkali-tarinoissa eletään tavallisen pikkupojan tavallista arkea. tarinat sijoittuvat kouluun, kotiin, piholle ja leikkipuistoihin. Miihkalin ja hänen perheensä lisäksi tarinoissa seikkailee opettaja, Miihkalin ystäviä, sukulaisia ja hurja lapsenvahtikin. Eletään sairaspäivää ja koulupäivää. Joulua ja pikkujouluaikaa. Lomamatkaa ja liikuntatuntia. Ihan tavallista elämää.

Miihkalin ansio on sarjakuvan oivaltavassa käsikirjoituksessa. Miettinen tarkastelee aikuisten maailmaa pikkupojan kokemusten kautta sopivan vinksahtaneesti, mutta aina sydämellisesti. Toinen Miettisen onnistumisista on Miihkali-sarjakuvan ainutlaatuinen muoto: lasten

opetussarjakuvan keinoin esitetyt havainnot yhteiskunnasta ja aikuisten maailmasta toimivat hyvin.

Erityisen sopivaa luettavaa Miihkali on 1980-luvulla lapsuuttaan eläneille. Sarjakuvan tunnelma ja hahmot peilaavat aikakautta ja sen ilmiöitä hyvin – tarinoita lukemalla saa hunajaisen nostalgiatripin kauniisiin Kekkoslovakian ja koivisto-kraatian vuosiin. Miihkali sopii kiireisille kolmekymppisille hyvin myös siksi, että sarjakuvan huumori avautuu kaikessa komeudessaan vasta rauhallisen kypsytelyn jälkeen.

Jonkin verran rauhallista kypsytelyä vaatii myös toinen Miettisen sarjakuva, Pahkeinen. Omien sanojensa mukaan Miettinen halusi Pahkeisella puhtaaksi-

Eilisen puheenaiheita, huomisen kalankääreitä

Timo Mäkelä – Jukka Parkkari:
Manu, Mara, Tarja ja mä – Suomen poliittisen historian käännekohtia 1991–2009
ARKTINEN BANAANI

Timo Mäkelä ja Jukka Parkkari ovat kirjoittaneet Kansan Uutisten Viikkolehden 1990-luvun alusta tähän päivään lyhyitä, enimmäkseen politiikan maailmaan sijoituvia jatkotarinoita. Ne sopivat lähinnä akselille Iltalypsy/Itsevaltiaat/Presidentin kanslia. Manu, Mara, Tarja ja mä kerää tarinoista parhaimmat koviin kansiin.

Mäkelän ja Parkkarin yhteiset sarjakuvat ovat minulle entuudestaan tuntemattomia. Kannen perusteella oletin kirjan olevan irtailua politiikan lehmänkaupoille ja keskittyvän ennen muuta presidenttien ja muiden keskeisten poliitikkojen keskinäisiin valtapeliin.

Teosta varten laadittu uusi tarina seuraavan presidentin henkilöllisyydestä täyttääkin nämä kriteerit hyvin. Sen jälkeen oli melkoinen pudotus joutua lukemaan matkapuhelimen syntytarinaa 1990-luvulta: ”Eikö olisi hienoa, jos meillä olisi kumisaapas jolla voisi soittaa puheluita?”

Kirja koostuu enemmän tai vähemmän ajankohtaisen teeman

©Timo Mäkelä

Kumparista kännykään.

ympäri rakentuvista kertomuksista. Muutaman vuoden presidenttinä ollut George W. Bush miettii Putinin kanssa tapoja vahvistaa henkilökohtaisia suhteita. Niinpä he matkustavat Suomeen valesuissa mökkeilemään, kokevat nopean lomaromanssin naapurin tyttöjen kanssa ja lähtevät sitten kukin omille teilleen.

Muissa tarinoissa muun muassa Pavo Väyrynen kasvattaa kloonarmeijaa, komisario Palmu Jr. tutkii Suvi-Anne Siimeksen kanssa salaperäistä tapausta Modesty Blaisen hengessä ja puoluejohtajat ryntäilevät Lappiin hakemaan kultaa kassojen täytteeksi.

Sisällöllisesti kirjan suurin ongelma on päätös keskittyä oman aikansa puheenaiheista ammentaneisiin kertomuksiin. Pyrkimys kronologiseen eheyteen on johtanut vaihtelevaan tasoon.

Asiaa eivät auta tarinoiden saatetekstit, joissa fiktio ja fakta sekoittuvat iloisesti keskenään. Muutenkin elävöityneiden poliitikkojen henkilösuhteista epätietoinen lukija jää täydellisesti ulalla. Takana olevasta kuka kukin on -listasta ei ole paljoa hyötyä: se lähinnä verestää pitkään politiikkaa seuranneen muistoja.

Juho Salo

©H.P. Miettinen

viljellä klassisen born loser -ihmistyyppin. Siinä hän onnistuu hyvin, sillä paljon ei jää sanomatta.

Pahkeinen on resuinen, sänkinaamainen kuikelo, jonka elämässä ei ihmeitä tapahdu. Baskeripäinen Pahkeinen tavaltaa kadulla tai istuu pöydän ääressä, ja kommentoi maailmaa lämpimän lakonisesti. Sarjakuvan suurin jännite syntyy siitä, saako Pahkeinen kävellessään turbolatauksellisen pulunpaskaa suoraan

baskeriin. Yleensä saa.

Pahkeisessa on hetkensä. Erityisesti strippit, joissa Miettinen uskaltaa käyttää laajaa yleissivistystään, ovat antoisia. Pääasiassa Pahkeisen lakonisuus kuitenkin uuvuttaa: kyynistä kommentointia maailman tolasta jaksaa vain aikansa.

Vaikka Miettinen on ennen kaikkea oivaltava käsikirjoittaja, monissa Pahkeisstripeissä oivaltavinta on strippiformaatin käyttö: Miettinen rikkoo strippimuodon

sääntöjä ja tekee muutokokeiluja tavalla, joka virkistää sarjakuvaa kummasti. Pahkeinen saattaa kommentoida tapahtumia suoraan lukijoille tai kompastua sarjakuvastripin reunaviivassa olevaan kumpareeseen. Se jos mikä on hauskaa.

Monet muutokokeilut strippisarjakuvalla ovat lukijan kannalta ärsyttävää kikkailua. Tähän Miettinen ei kuitenkaan sorru, vaan strippisarjakuvan sääntöjä venyttämällä Pahkeinen virkistyy, jopa paranee. Siten monessa stripissä mielenkiintoisinta ei ole, mitä sarjakuvassa tapahtuu, vaan miten Miettinen käyttää ruutujen välistä ja ulkopuolista tilaa.

Sekä Pahkeinen että Miihkali ovat, jos eivät merkkipaaluja, niin ainakin pieniä lumihangesta töröttäviä aurausmerkkejä suomalaisen sarjakuvan historiassa. Eivät siksi, että ne olisivat oivaltavasti piirrettyjä sarjakuvateoksia – sitä ne kun eivät parhaalla tahdollakaan tulkituna ole, sillä Miettisen piirtäjänkyvyillä tuskin peruskoulusta kiitettäviä kerätään. Eivät siksi, että ne olisivat tajunnanräjäyttävää sarjakuvataidetta. Vaan siksi, että ne onnistuvat tavoittamaan jotakin olennaista maailmastamme. Sen Miihkali ja Pahkeinen kertovat älykkäästi, oivaltavasti ja lämpimästi.

Vesa Saarinen

Hedonistiartisti

Joann Sfar: Pascin
Suomennos Kirsi Kinnunen,
tekstaus Ville Ranta
HUUDA HUUDA

Ranskalaisen uuden aallon sarjakuva-
mestarin Joann Sfarin Pascin ilmoittaa
jo alussa, ettei kyse ole elämäkerrasta.
Sfarin tarinat 1900-luvun alkupuolella
vaikuttaneesta taiteilijasta ovat sepitettä,
joka perustuu todellisiin hahmoihin.

Episodimaisessa, alun perin useissa
osissa ilmestyneessä albumissa taidemaalari
Jules Pascin (1885–1930) tempoilee
Pariisin boheemin dekadenteissa kulttuuripiireissä.
Kokonaisuuden teema tulee selväksi nopeasti:
kysymys on taiteesta ja etenkin sen suhteesta
seksiin ja valtaan.

Sfarin Pascin on irstailija sanan todellises-
sa merkityksessä, näennäisesti mistään
piittamaaton hedonisti, joka sukkuloi
seurapiireissä, käy bordelleissa, hyväksikäy-
ttää ystäviään mutta toisaalta antaa
myös itseään hyväksikäytettävän. Hänen
elämänsä läpi harhailevat niin Pariisin
ilolinnut kuin eksentriset taiteilijaystävät-
kin. Ikimuisoisiin tarinan sivuhenkilöistä
lienee Pasciniin ystävyystyvä kovaotteinen
gangsteri Toussaint, jolle Pascin päätyy
opettamaan piirtämistä.

Nimihahmonsensa itsetuhoisesta luon-
teesta huolimatta Pascin ei kuitenkaan ole
missään tapauksessa moraliteetti. Virheitä
ei kaduta, mitään ei opita, eikä Sfar pidä
olennaisena esimerkiksi kuvittaa Pascinin
lähtöä oman kätensä kautta vuonna 1935.
Se sopiikin mitä mainioimmin tarinan

©Joann Sfar

teemoihin. Sfarin näkemyksessä Pascin
elää ilman suunnitelmaa, ja tämä heijas-
tuu teoksen rakenteeseen, joka on yhtä
katkonainen ja harhaileva kuin Pascinin
elämäkin tuntui olevan.

Pascin oli paitsi maalari, myös piirtäjä
– seikka, joka tuntuu erityisesti vetoavan
Sfariin. Sfar vaikuttaa ajattelevan piir-
tämällä. Pitkällä aikavälillä valmistunut
kokonaisuus vaihtaa kameleonttimaisesti
piirrostyylillä tilanteen mukaan, jopa joskus
aivan ilman ilmeistä syytä. Aivan kuin Sfar
olisi kyllästynyt yhteen piirrosvälineeseen
ja tarttunut suoraan seuraavaan. Sfarin
virtuoosimaisuuden puolesta puhuu se,
miten luontevaa Pascinia on lukea tästäkin
huolimatta.

Pascinissa taide on omistamisen ja
vallan väline, jolla nimihahmo keplottelee
itsensä suihkuseurapiireihin ja ihailemien-
sa ja halveksumiensa naisten alushamei-
den alle. Lisäksi se antaa äkkipikaiselle ja
ailahtelevaiselle Pascinille valtaa kohdella
mallejaan miten haluaa. Kun hän piirtää
ihmisiä, heistä tulee hänen omaisuuttaan,
ainakin hetkeksi. Samalla tavalla Sfar on
ottanut Pascinin haltuun: piirtämällä hä-
net yhä uudestaan kynillään, tussiterillään
ja siveltimillään, sivu toisensa jälkeen,
piirtämässä, aina piirtämässä.

Otto Sinisalo

Malli astuu kuvasta

Catel & Bocquet:

Kiki, Montparnassen Kuningatar
Suomennos Kirsi Kinnunen
ARKTINEN BANAANI

Kiki, Montparnassen kuningatar on Alice "Kiki" Prinin elämäkertaa sarjakuvan muodossa. Kirja seuraa maalaistytön matkaa Montparnassen taiteilijaseurapiirien lemmikiksi maailmansotien välisenä aikana.

Alastonmallina aloittanut Kiki myös maalasi, kirjoitti, lauloi ja tanssi. Hän ei ollut ehkä tietoinen yhteiskunnallinen vaikuttaja, mutta hänen olemuksensa, tylsyyttä vastustava elämäntaiteilija, jäi historiaan eräänlaisena vapauden ruumiillistumana. Tarina kertoo paitsi Kikistä itsestään, myös yleensä aikakaudesta, jolloin kuilu porvarillisuuden ja taiteilijaelämän välillä oli todella olemassa. Sivuilla vilahtelevista taitelijoista suuri osa oli tullut Pariisiin ulkomailta tai Ranskan maaseudulta opiskelemaan ja etsimään töitä. Epäsäännölliset tulot, huvittelunhalu ja palava tarve uudistaa taidetta hitsasivat uuderkin tuttavuudet toisiaan tukevaksi yhteisöksi. Vapaamielisyyden ja konservatismiin kasvavaa vastakkainasettelua sivutaan pariin otteeseen, mutta pääasiassa tarina kuvaa Kikin kultakautta 1920-luvun Montparnassella. Muutokset ravisuttelivat perinteisiä taidemuotoja, joten mallien oli mahdollista astua kankailta ja kehyksistä kameran taakse ja siveltimen varteen.

Ainekset ovat hyvät: aiheena on mielenkiintoinen nainen, jolla oli kiintoinen ystäväpiiri jännittävällä aikakaudella. Teos onkin näyttävä sukellus samppanjuhli-

en, nälkätaiteilijoiden ja menestyneiden legendojen maailmaan, mutta suurta taiteellista elämystä siltä ei kannata odottaa. Lopun kattavan kuka kukin on -osion ja yksityiskohtaisen henkilöhistorian ansioista kirja on kunnan tietopläjäys. Faktatietojen pohjalta tehdyt dramatisoinnit ovat kuitenkin alkuun hieman kankeita.

Tekijät Catel ja Bocquet eivät ole aivan aloittelijoita, joten heiltä olisi odottanut ehkä vähän hiutompaa toteutusta.

Piirrosjälki on aiheeseen sopivan rentoa, mutta siihen olisi toivonut enemmän vaihtelevuutta ja vaihtelua. Kerronta tuntuu alkuun kevyeltä ja kliseiseltä, jolloin sen koskettavuus on melko lailla nollaluokkaa. Pian kokonaisuus alkaa kuitenkin eheytyä, ja dramatisoidun nipellitiedon sijaan tarinalla aletaan luoda legendaa, jonka onnistuu koskettaa.

Hannele Richert

Viiniä, laulua ja miehiä.

Nuoruus tekee kipeää

Petteri Tikkanen: Eero
LIKE

”Kanerva ei enää leiki minun kanssa. Sillä on tissit.”

Lapsuus ei lopu yhdessä yössä. Aikuisuuden – tai edes nuoruuden – ja lapsuuden väliin jää epämääräinen limbo täynnä epävarmuutta ja identiteetin etsimistä.

Petteri Tikkanen Kanerva-sarjakuvat ovat esitelleet räväkän Kanerva-tytön ja tämän parhaan ystävän Eeron lapsuutta Kanervan näkökulmasta. Eero-albumissa aikaa on kulunut ja näkökulma vaihtuu. Kanerva, niin kuin tytöt yleensä, on vartunut Eeroa nopeammin. Siinä missä Eero on vielä selvästi lapsi, Kanerva ei lähde leikkimään koulun kokeita edeltävänä iltana ja juo taskumatista bileissä. Eeron kasvukipujen taustalla nähdään myös väläyksiä latautuneesta perhe-elämästä, lapsen näkökulmasta: sodan käynyt ukki ei puhu, etäinen isä tiuskii kireänä.

Albumin otsikkosivulla yksi Tikkanen kuvan taustalle jättämistä työnimistä on ”Rakkauten Korkeajännitys”. Korkkari-formaattia mukaillen Tikkanen pitäytyy pitkälti kahden vaakaruudun sivuihin. Kuitenkin toisin kuin Korkkareissa, Tikkanen säästelee tekstiä ja luo laveasti etenevän, kuviin luottavan tarinan, jonka dramaattisimmat kohtaukset ovat juuri tekstittömiä. Tikkanen kertoo vähällä paljon. Yksittäiset, punaisella lisävärillä

koristellut sivunsa ovat poikkeuksetta kauniita.

Eero on kertomus lapsuudesta luopumisen kivusta. Takakannen valokuvasta päätellen aiemmin sivuhenkilönä nähty Eero onkin nyt Tikkanen alter ego, siinä missä Kanerva jää etäiseksi ihastuksen kohteeksi, joka vielä hetki sitten oli leikkikaveri. Tämä on Tikkanen oma tarina ja näkökulma on valittu sen mukaan. Lapsuutta on helppo muistella nostalgisesti, mutta

sen päättämisen ymmärtäminen aiheuttaa suuttumusta ja surua, jota tuskin kukaan kaipaa. Tikkanen tarjoilee kuitenkin herkullisen katharsiksen taiteensa kautta. Lopulta ymmärretään vastakkaisen sukupuolen viehätys, tukka värjätään mustaksi ja lapsuuden leikkipaikat sytytetään palaamaan. Kulman takana odottaa nuoruus ja matka kohti itsensä hyväksymistä.

Otto Sinisalo

oPetteri Tikkanen

Hämmentäviä muodonmuutoksia.

Kirjavat koirat

Suuri Koirakirja
NAAMA KUSTANNUS

Maailma jakautuu tunnetusti koira- ja kissaihmiisiin. Naama Kustannuksen Suuren Koirakirjan tekijäkaartin puolenvalinnasta ei jää epäselvyyttä. Elukoita on tarkkailtu niin ahkerasti, että koiruuden ydinkin on onnistuttu tavoittamaan ja siirtämään paperille.

22 eri tekijän joukossa on niin konkareita kuin uusiakin nimiä. Sarjakuvat vaihtelevat pidemmistä seikkailuista lyhyen ytimekkäisiin tunnelmapätkiin. Ylivoimaisesti suosituin aihe on erilaiset kuvitteelliset koirarodut. Joukosta löytyvät muun muassa rockpoliisikoira, sydämenpalokoira, taistelulaivakoira, sirkuskääpiövilakoira ja ikävä temppukoira. Esiintyy albumissa myös legendaarinen puhuva koira, Turun Murre.

Vaikka huumoripitoiset sarjakuvat ovatkin albumissa enemmistönä, on muutama tekijä uskaltanut

tarttua vakavampiinkin teemoihin. Jos eläimet ovat ihmisiä hausempia, voivat ne myös olla ihmishahmoja traagisempia. Esimerkiksi Janne Luokkasen sarjakuva on hieman Ankardo-tyylinen eläinhahmoinen film noir -tarina. Albumin parhaimmistoon kuuluu Anna Honkasen kertomus ”Miksi ottaa koira jos haukkuu itse?”. Honkanen karrikoi taitavasti ihmisten eläimellisiä ja/tai eläinten inhimillisiä piirteitä klassisten faabeleiden hengessä.

Koiruuden ydin välitetty ehkä parhaiten lyhyistä ja ytimekkäistä sarjakuvista. Mari Ahokoivun filosofiset hauvat ovat koiramaisen ilmeikkäitä, samoin Milla Paloniemen humoristisemmat hurtat. Toimivan koirasarjakuvan voi myös tehdä ilman yhtään koira, kuten Reetta

Nisosen ”Where’s the dog” ja ”Who let the dogs out” -pätkät todistavat.

Suuri Koirakirja on kokoelmana harvinaisen tasalaatuinen, vaikka sekä tekijät että sarjakuvat ovat hyvin erilaisia. Myös kokoelman ulkoasu miellyttää, tuoden etäisesti mieleen 1980-luvun Maikki Harjanteen lastenkirjat. Albumiin uskaltanevartarttua myös muutkin kuin koiraihmiset. Vannoutunut kissaihminen ainakin huomasi hieman lämpenevänsä koirille – paperilla.

Reetta Laitinen

Tarina yksinäisyydestä ja ystävydestä

Joann Sfar – Antoine de Saint-Exupéry :
Pikku Prinssi
Suomennos Saara Pääkkönen
WSOY

Antoine de Saint-Exupéryn Pikku Prinssi on kirjaklassikko, jonka sarjakuvamuotoon muuttamisessa on monia ongelmia. Suurin ongelma on alkuperäisteoksen visuaalisuus. Saint-Exupéryn pelkistetyn herkät kuvat ovat olennainen osa Pikku Prinssin viehätystä. On liikuttavaa kuvitella karski lentäjäsankari piirtämässä – hieman kömpelösti – elefanteja nielleitä boakäärmeitä, ruusuja ja pieniä avaruuspoikia.

Sarjakuvan visuaalinen ilme on alkuperäisteosta vasten katsottuna kohtalaisen onnistunut. Siinä on paljon samaa tunnelmaa, ja kuitenkin se näyttää Sfarilta eikä jäljitellyltä Saint-Exupérylta. Öisen aitiomaan maisema on miljoonien tähtien valaisema. Pikku prinssin kotitähdellensä jättämä Ruusu on Sfarin versiossa saanut eksoottisen kukkaisnaisen muodon, mikä onkin oikein toimiva ratkaisu. Sen sijaan itse pikku prinssin hahmossa on jotain vastenmielistä. Liian suurisilmäiselle, marisevalle pikkupojalle on hankala lämmentä. Perinteisen tiukka ruutujakokaan ei ole järin sujuva. Olisiko niin, että ranskalaisessa, nuoremmalle lukijakunnalle suunnatussa sarjakuvassa ei edes ole lupa revitellä ruuduilla ja sommittelulla? Sotilaallisen tiukat kuuden ruudun sivut yhdistettyinä turhan leveisiin ruutuväleihin eivät tee Sfarin joustavalle piirrosjäljelle oikeutta.

Tarina ja teksti noudattelevat kirjaa melko uskollisesti. Sovitus toimii hyvin niissä jaksoissa, joissa prinssi on koti-

tähdellään tai matkaa ympäri avaruutta. Keskustelut Saint-Exupéryn omaelämäkerrallisen lentäjähahmon kanssa on kuitenkin toteutettu hieman kömpelösti. Lisäulottuvuutta sarjakuvaan olisi voinut saada esimerkiksi viittaamalla Saint-Exupéryn traagiseen loppuun: hän katosi toisen maailmansodan tiedustelulennolla vain vuosi Pikku Prinssin julkaisemisen jälkeen.

Pikku Prinssi on kirjana filosofinen ja allegorinen: kaksi sanaa, jotka yleensä saavat järkevän ihmisen poistamaan aseestaan varmistimen. Kirjan viehätys piilee

kuitenkin siinä, ettei se ole häiritsevällä tavalla osoitteleva, saarnaava tai näennäissyvällinen. Siinä missä alkuperäisteos hämmästeli ”isojen ihmisten maailman” hulluutta, tuntuu sarjakuvaversio kertovan ennen kaikkea yksinäisyydestä ja ystävydestä. Ihmiset jäävät liian usein omien ennakkoluulojensa ja harhakuvitelmiensa yksinäisiksi vangeiksi eivätkä kykene näkemään maailmaa toisen silmin. Ystävyys on kaksisuuntainen, hidas prosessi, jossa kummatkin ystävät kesyttävät toisensa.

Reetta Laitinen

Liian suurisilmäinen, mariseva pikkupoika ja liian suurikorvainen, kesyttämätön kettu?

UUSI!

Ankkalinnan raha. Mikä maa, mikä valuutta? Donaldistista numismatiikkaa.

Barksin oudot maat ja kansat. Antiikin maantieteen ja pulp-kirjallisuuden vaikutteita Barksin sarjakuvissa.

Ruokapalsta, valmista Porkani! Petkunterä yms. yms!

vain 4€

www.perunamaa.net/ankistit

Akateemisista kirjakaupoista!

Teufel-nettikaupasta: www.zumteufel.fi

SARJAKUVA-AUTOMAATTI

10 VUOTTA!

ombar / LASIPALATSI, HELSINKI

Kirjallisuus pikapaketina

Henrik Lange:
90 kirjaklassikkoa kiireisille
WSOY

Henrik Langen kirjassa typistetään tunnettuja romaaneja neljään ruutuun, joista yhden vie otsikko. Ensin Lange kuvaa muutamalla sarkastisella, mistä kirja kertoo, ja vahvistaa sitten sanomaansa hauskoilla kuvilla. Ikävä kyllä teoksessa on yksi paha ongelma.

Se ei ole hauska. Jos kirjaa ei ennestään tunne, lukijalta jää helposti vitsi kokonaan huomaamatta. Vanhan toteamuksen mukaan maailmassa on vain rajattu määrä tarinoita: hyvyys ja kiinnostavuus perustuvat kokonaan yksityiskohtiin ja kerrontaan. Kun nämä poistetaan, jää käteen jonkinlainen käsitys yhdestä tai kahdesta kirjan kohtauksesta – ja tunne, että nyt pitäisi ehkä nauraa. Lange yrittää korjata asian päättämällä stripin lyhyellä lauseella, joka alleviivaa kokonaan huomamatta jäänyttä vitsiä.

Loppujen lopuksi on vaikea tietää, ketä kirja palvelee. Se on huumoriltaan hyvin lähellä normaaleja koululaisvit-

sejä. Aihealueeltaan ei ehkä niinkään: kuinka moni koululainen on lukenut Kafkan Oikeusjutun? Vanhemmalle lukijalle vitsit ovat liian yksinkertaisia.

Saara Pääkkösen suomennos on pääosin ammattitaitoinen, mutta seassa on

outoja pikkuvirheitä. Kyllä Fahrenheit 451'n firemanit ovat palomiehiä eivätkä polttomiehiä, ja Lord of the Ringsin nimessä on perinteisesti ollut sana "taru".

Juho Salo

Ensin hän hautaa poikansa pahan kyllästämälle hautausmaalle, joka herättää kuolleet henkiin. Yllätys! Poika palaa pahana, ja hänet täytyy tappa.

Ottako Louis opikseen? Ei. Hän hautaa vaimonsa samaan paikkaan, ja tämä palaa pahana! Britneyspears-maisen pahana. Louisin pitää oppia päästämään menneistä irti.

Henrik Lange

Uinu uinu lemmikkini. Uinu uinu, lukijani?

Taika-Jimistä Toni Poniin

Timo Ronkainen:
Kirjoituksia Koipeliinista, Maaronista
ja Mytekistä sekä muista tunnetuista
sarjakuvista
OMAKUSTANNE

Timo Ronkainen tunnetaan monipuolisena kuvittajana ja sarjakuvapiirtäjänä, mutta hän on myös kirjoittaja. Disney-maailmaa analyysoivaa ja esittelevää Ankkalinnan Pamausta tuskin ilmestyisi ilman Ronkaisen tietäviä ja jouhevasti kirjoitettuja artikkeleita. Ronkainen on kirjoitellut myös muille foorumeille, kuten Aku Ankkaan, Sarjainfoon ja Kvaak-sarjakuvasivustoon.

Ronkainen on koonnut Kvaakin tekstejään pieneksi sieväksi kirjaksi, joka kantaa pitkää nimeä Kirjoituksia Koipeliinista, Maaronista ja Mytekistä sekä muista tunnetuista sarjakuvista. Osan teksteistä voi luokitella tietopuolisiksi artikkeleiksi, osa on lähinnä epämuodollista huumoria. Ronkainen sanoo saatesanoissa, että tekstit muodostavat "luonnosmaisen katsauksen ilmaisumuodon kehitykseen". Lukijalta vaaditaan kyllä laajahkoa tietoa sarjakuvan historiasta, jos kirjasta haluaa saada enemmän irti.

Tekstejä on mukava lukea, vaikka paljon en välitä artikkeleista, joissa esitellään pölyjen sarjakuvien juonia. Taika-Jim -

artikkelista hyppäsin selostukset ylitse, vaikka 1960-luvun Jimit aikamoiselta campilta vaikuttavatkin. Kiinnostavampaa oli kuitenkin lukea sarjan historiasta ja sen eri tekijöistä. Kunnollinen Taika-Jim -artikkeli jää vielä puuttumaan.

Kirjan mielenkiintoisimpia tekstejä on suomalaisten sarjakuvalehtien historia, joka alkaa vuonna 1949 Sarjakuvalehdestä ja päättyy Jysäykseen ja ja Viiviin & Wagneriin. Kaikenlaista yrittäjää Suomestakin on löytynyt, hyvistä ja kiinnostavista tekijöistä (vaikkapa Veikko

Hannuniemen ja kumppanien Piirtopalat) niihin, joilla ei ole mitään käsitystä sarjakuvan teosta ja julkaisemisesta (Mauno Ihannin Nelilehti-yhtiön Toni Poni, jonka käsittämätön typeryys on aina viihdyttävää).

Kiinnostava tapaus on vuoden 2002 lanseerauspannukakku UusiRuutu, jonka takana oli Yhtyneet Kuvalehdet. Käsittämättömältä tuntuu, että joku on vielä 2000-luvulla yrittänyt perustaa lehteä ennakkotilausten varaan.

Kirjoituksia Koipeliinista -kirjan isoin ongelma on, että peräkkäin pantuna erilliset tekstit tuntuvat edelleenkin erillisiltä. Kirjasta ei saa paljon irti, jollei tunne muutoin sarjakuvan historiaa. Kammottavan – ja huvittavankin – huonoja 1950-luvun tähtisarjoja (Elvis, Tony Curtis, Brigitte Bardot) esitellessään Ronkainen tahattomasti luo mielikuvaa, että ajan sarjakuva ylipäätään on kömpelöä. Kyllä hän mainitsee EC-yhtiön mielikuvitukselliset ja särmikkäät kauhu- ja rikosjutut, mutta niistä olisi mielellään lukenut enemmänkin.

Lisäksi ihmetyyttää, että mukana ei ole ainuttakaan Disney-aiheista artikkelia – missä ovat esimerkiksi Carl Barks ja Gil Turner? Aivan kuin nämä eivät nyt olisi osa sarjakuvan historiaa. Toivottavasti Ronkainen kokoaa Disney-teksteistään myöhemmin oman teoksensa.

Juri Nummelin

Loistava kauhukokoelma

Shokki: Creepy-kokoelma Suomenos P.A. Manninen. Suomenkielinen toimitus Jouko Ruokosenmäki. EGMONT

”Värjyvää vampyyriviihdettä”, lupaaile Shokki-kokoelma alaotsikossaan. Nostalginen määritelmä osuu oikeaan. Alun perin Dark Horse Booksin vuonna 2008 julkaisema kokooma-albumi nostaa esille 1960-luvun amerikkalaisen kauhusarjaku- van helmet. Suomessa Shokkia julkaistiin

1970-luvulla. Albumin lopussa on Pekka A. Mannisen lyhyt historiikki Shokin suomalaisista vaiheista.

Tarinat ovat lyhyitä sarjakuvanovelleja, tyypillisesti vain muutaman sivun mittaisia. Kirjoittajia ja kuvittajia on useita. Erityisesti piirroslaatu on huikean hyvää. Taidokkuuttaan esittelevät mm. Angelo Torres, Gray Morrow ja Frank Frazetta. Monet ruudut ovat yksistäänkin pieniä mestariteoksia. Vanhan polven amerikkalaispiirtäjät hallitsivat niin anatomian, perspektiivin kuin valon ja varjonkin. Tussaajia ei ole erikseen mainittu, joten voinee olettaa, että taiteilijat ovat vastuus-

sa piirrosjäljestä alusta loppuun. Tosin toisinkin voi olla, kuten vaikkapa ”Menestytarina” -niminen pätkä vihjaa...

Tarinat turvautuvat perinteisiin kauhukliseisiin: vampyyreihin, ihmissusiin, zombiehin. Tosin Mannisen mielenkiintoinen analyysi muistuttaa, että suomalaisille nämä olivat uusia asioita 1970-luvulla: populääriä kauhua ei juuri saanut nähtäväksi tätä ennen. Mutta kyllä kliseitä kieputetaan sen verran vauhdikkaasti, että 2000-luvullakin menosta nauttii – joskaan ei ehkä suoranaisesti pelkää. Takavuosina kohderyhmä kyllä tärisi kauhusta – tästä saa osviittaa Jyrki69:n kirjoittamasta esipuheesta.

Vuosikymmeniä vanha amerikkalainen viihdekauhu saattaa kuulostaa sarjakuva- arkeologialta, mutta upeasti toimitettu kokoelma viihdyttää varmasti hyvin erilaisia sarjakuvan ystäviä. Yksinomaan upea piirrosjälki on syy uppoutua Shokin pariin ajan kanssa.

Salla Brunou

Punkkia ja metsäkukkia

Pauli Kallio
Sarjakuvanovellit 1984–2009
SUURI KURPITSA

Pauli Kallio – Kyky Ahonen
Maalaispunkin päiväkirja
SUURI KURPITSA

Pauli Kallio on Suomen ainoa päätoiminen sarjakuvakäsikirjoittaja. Hänen tunnetuimpia lehtisarjakuviaan ovat muun muassa Kramppeja ja nyrjähdys-
siä, Ornette Birks Makkonen sekä FC Palloseura.

Omimmillaan Kallio on kuitenkin aina ollut lyhyissä sarjakuvალastuissa. Vuoden tärkeimpänä kotimaisena uudelleenjulkaisuna onkin pidettävä Kallion kokoelmaa, jossa on eri lehdissä (ja myöhemmin albumeissa) julkaistuja tarinoita kronologisessa järjestyksessä. Muun muassa Kallion jo klassikon asemaa hätyyttelevä esikoinen Pieniä tapauksia keskikokoisen ihmisen elämästä (1992) on mukana kokonaan.

Piirtäjiä tamperelainen käsikirjoittaja on käyttänyt vuosien mittaan runsaasti. Mukana on Kallio mukaan luettuna peräti 23 eri tekijää.

Erityisesti Sami Toivosen ja Joel Melasniemen kanssa tehdyissä tarinoissa omintakeinen piirrosjälki ja luonteikas

©Timo Mäkelä

sarjakuvakerronta yhdistyvät terävänäköiseen ja tunnelmalliseenkin kerrontaan. Kallion tuotannon kautta voi halutessaan seurata myös miehen kehitystä lapsuuden leikkikallioilta aikuisuuden kivikoihin.

Maalaispunkin päiväkirja puolestaan on eheämpi, suoraan albumiksi tehty tarinakokoelma. Sen teema on tuttu jo aika monesta kirjasta: punk tuli Suomeen ja muutti nuorten, tässä tapauksessa Ratsiaa fanittaneen ja punkista pienlehtiin

kirjoittaneen nivalalaisen Pauli-pojan elämän. Punk-vuosista ja ymmärtämättömyyden ulkomaailmaa vastaan käydystä taistelusta on selvästi tulossa 1960-luvun alussa syntyneiden Kollaa, jonne sopii palata aika ajoin.

Julkaisemisen arvoiseksi Maalaispunkin päiväkirjasta tekee henkilökohtainen näkökulma. Kallio kertoo paitsi oman kasvutarinansa ja suhteensa punkiin, myös kaikkein tunnetuimpien bändien varjoon jääneen Ratsian tarinan. Tarinan tunnelmasta kertoo paljon yhtyeen tunnetuimman kappaleen (Lontoon skidit) alku: "Lontoon skidit sanoo et niillo tylsää/ Lontoon skidit sanoo et eioo tekemistä/ Mutta tietääks ne/ millaista on Pihtiputaalla?"

Piirtäjäksi on valikoitunut Kyky Ahonen, joka oli aktiivinen 1980-luvun pienlehtikuvioiden ja on soittanut itsekin lukuisissa bändeissä. Jäykkä mutta persoonallinen piirrostyylisi sopii tarinoihin.

Ville Hänninen

Pienlehtiveteraani Kyky Ahonen kuvitti maalaispunkin muistelukset.

©Kallio - Ahonen